

УДК 332.13:330.322:630*9

В. М. Бардась,

к. е. н., докторант,

Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1211-2494>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.9.278

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ: ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА МЕХАНІЗМИ

V. Bardas,

Ph.D. in Economics, Candidate on Doctor Degree, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

BOOSTING INVESTMENT IN UKRAINE'S FORESTRY SECTOR: INSTITUTIONAL FOUNDATIONS AND MECHANISMS

На основі критичного переосмислення інституційних передумов та основних тенденцій інвестиційної діяльності у лісовому господарстві України встановлено, що низька інвестиційна активність постійних лісокористувачів зумовлена надмірним фіскальним навантаженням на результати виробничо-господарської діяльності суб'єктів лісогосподарського підприємництва, звуженим спектром джерел та методів інвестиційного забезпечення будівництва, оновлення, модернізації та реконструкції основних лісогосподарських та лісоохоронних засобів, невисокою інвестиційною привабливістю лісогосподарських проєктів через недостатній рівень комплексності використання лісоресурсного потенціалу. Виявлено, що певний деструктивний вплив на інвестиційні процеси у державному лісовому секторі України справило згортання бюджетного фінансування ведення лісового та мисливського господарства, оскільки основний центр тяжіння в частині інвестиційного забезпечення відтворення основного капіталу лісогосподарських виробництв було перенесено на власні кошти постійних лісокористувачів. На основі проведених досліджень встановлено, що у 2013—2024 роках питома вага власних коштів постійних лісокористувачів у сукупному фінансуванні ведення лісового господарства коливалася в діапазоні 79,6—99,4%. Обґрунтовано, що ключовим чинником нарощення інвестиційних впливів у лісове господарство України виступає диверсифікація джерел, методів та інструментів інвестиційного забезпечення процесів розширеного відтворення та господарського освоєння лісової складової природного багатства, модернізації об'єктів лісогосподарської та лісоохоронної інфраструктури, впровадження сучасних технологій лісовідновлення, лісозаготівель та утилізації низькосортної і некондиційної лісосировини. Встановлено, що диверсифікація інвестиційного забезпечення потреб суб'єктів лісогосподарського підприємництва передбачає розширення інституційного коридору залучення приватних інвестицій на основі реалізації угод публічно-приватного партнерства, а також підвищення інвестиційної привабливості лісогосподарських та лісоохоронних проєктів. Виходячи з базових положень міжнародних природоохоронних конвенцій та передової іноземної практики адаптації лісового господарства до змін клімату, визначено, що перспективним напрямом активізації інвестиційних процесів у лісовому господарстві є розбудова індустрії господарського освоєння потенціалу екосистемних послуг лісів через розширення масштабів агролісомеліорації та розбудову інфраструктури рекреаційного лісокористування.

Based on a critical re-examination of the institutional framework and key trends in investment activity within Ukraine's forestry sector, it has been established that the low level of investment activity among permanent forest users is attributable to an excessive fiscal burden on the operational and economic performance of forestry enterprises, a limited range of sources and methods for financing the construction, renewal, modernisation and reconstruction of key forestry and forest protection facilities, and the low investment attractiveness of forestry projects due to the insufficiently comprehensive utilisation of forest resource potential. It has been found that the curtailment of budgetary funding for forestry and hunting management has had a certain detrimental impact on investment processes in Ukraine's state forestry sector, as the main focus of investment in the reproduction of fixed capital in forestry production has shifted to the own funds of permanent forest users. Based on the research conducted, it has been established that between 2013 and 2024, the share of permanent forest users' own funds in the total financing of forestry operations fluctuated between 79.6% and

99.4%. It has been demonstrated that the key factor in increasing investment in Ukraine's forestry sector is the diversification of sources, methods and instruments for investment support of processes of expanded reproduction and economic development of the forest component of natural wealth, modernisation of forestry and forest protection infrastructure, and the introduction of modern technologies for reforestation, timber harvesting and the utilisation of low-grade and substandard timber. It has been established that the diversification of investment support for the needs of forestry enterprises involves expanding the institutional framework for attracting private investment through the implementation of public-private partnership agreements, as well as enhancing the investment attractiveness of forestry and forest conservation projects. Based on the fundamental provisions of international environmental conventions and advanced international practices for adapting forestry to climate change, it has been determined that a promising direction for stimulating investment processes in forestry is the development of an industry for the commercial exploitation of the potential of forest ecosystem services through the expansion of agroforestry and the development of infrastructure for recreational forest use.

Ключові слова: інвестиційні процеси, лісове господарство, приватні інвестиції, екосистемні послуги лісів, інвестиційна діяльність, лісорекурсний потенціал, агролісомеліорація, рекреаційне лісокористування.

Key words: investment processes, forestry, private investment, ecosystem services provided by forests, investment activities, forest resource potential, agroforestry, recreational forest use.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Переведення лісового господарства України на модель сталого розвитку потребує активізації інвестиційних процесів з метою нарощення інвестиційних потоків у модернізацію активної частини основного капіталу та розширене відтворення лісорекурсного потенціалу. Вирішення даної проблеми ускладняється тим, що вже тривалий період основним джерелом інвестування лісогосподарських та лісоохоронних проєктів виступають власні кошти постійних лісокористувачів, оскільки надмірна зарегульованість сфери лісогосподарювання не дозволяє суб'єктам лісогосподарського підприємництва використовувати залучені та позикові кошти на лісовідновлення, лісорозведення, охорону та захист лісів, що уповільнює процеси розширеного відтворення лісорекурсного потенціалу та адаптації лісового господарства до змін клімату. Корпоратизація державного лісового сектора створила умови для підвищення рівня концентрації фінансового потенціалу, що уможливорює проце-

си централізованого інвестування проєктів розбудови селекційно-насінневої справи, формування індустрії утилізації деревних відходів і становлення біоенергетичного сектора, а також цифровізації потоків лісопродукції. Водночас суттєва активізація інвестиційних процесів у лісовому господарстві України стане можливою за умови формування інституційних засад та механізмів диверсифікації джерел фінансово-інвестиційного забезпечення відтворення основного капіталу лісогосподарського виробництва через інституціоналізацію форм, методів та способів залучення приватних інвестицій та акумуляцію коштів на основі реалізації угод публічно-приватного партнерства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика активізації інвестиційних процесів у лісовому господарстві України перебуває в центрі уваги значної кількості вітчизняних науковців, які розглядають різноманітні аспекти формування інституційного підґрунтя залучення капіталу в лісогосподарський та деревообробний сегменти національної економіки. Водночас, незважаючи на

наявний масив наукових напрацювань, окремі аспекти формування комплексної моделі інвестиційного забезпечення лісового господарства залишаються недостатньо дослідженими, що й актуалізує потребу у проведенні поглибленого аналізу існуючих підходів до вирішення проблем пожвавлення інвестиційної діяльності у державному лісовому секторі України.

Вагомим внеском у розроблення теоретико-методологічних засад інвестування модернізації основного капіталу лісового сектора є дослідження Ю.Марчука та А.Карпука. Зокрема, у спільній науковій праці Ю. Марчука, А. Карпука, О. Дзюбенка та Р. Буценка встановлено, що в умовах воєнного стану виникає гостра необхідність у підвищенні вагомості лісового сектора в забезпеченні обороноздатності та енергетичної самодостатності країни, що, у свою чергу, потребує нарощення інвестиційних потоків у модернізацію основного капіталу лісогосподарського та деревообробного виробництва [10]. Науковці переконливо доводять, що нарощення обсягів інвестування модернізації основного капіталу лісового сектора залежить від умонтування у фінансово-економічний механізм лісогосподарування комплексу методів, інструментів та важелів, які стимулюватимуть суб'єктів лісогосподарського та деревообробного підприємництва збільшувати обсяги фінансування капітальних інвестицій. При виборі ж пріоритетів фінансування капітальних інвестицій автори виходять із аналізу існуючої структури фінансування за видами активів, де найбільшу питому вагу займають транспортні засоби (42%), машини й обладнання (22%) та нежитлові будівлі (14%), а частка нематеріальних активів становить лише 2%, що вказує на потребу прискорення цифрової трансформації державного лісового сектора.

У контексті розроблення інституційних засад та формування механізмів активізації інвестиційних процесів у лісовому господарстві України суттєве теоретичне та практичне значення для економіки природокористування мають дослідження А. Карпука, В. Голяна та Р. Буценка, які присвячені відтворенню основного капіталу лісового господарства в умовах цифровізації, євроінтеграції та децентралізації. Вчені обґрунтовують, що основний капітал лісового господарства охоплює техніко-технологічну, виробничо-господарську та природно-ресурсну складові, що вимагає диверсифікації джерел, методів та способів інвестиційного забезпечення відтворення активної та пасивної

частин основного капіталу [8]. Враховуючи те, що лісоресурсні активи в основному перебувають у державній власності і не можуть бути передані у приватне володіння, інституційною передумовою активізації інвестиційних процесів у лісовому господарстві України через залучення приватних інвестицій слід розглядати укладання угод публічно-приватного партнерства, де публічним партнером виступають суб'єкти лісогосподарської діяльності, а приватним — приватні підприємницькі структури.

Доцільність активізації інвестиційних процесів у сфері лісогосподарування знайшла своє обґрунтування у науковій публікації Ю. Марчука, С. Демидюка, Р. Аксаїтова та Т. Доценка, які домінантою інвестиційного процесу у лісовому господарстві України розглядають диверсифікацію джерел та методів фінансово-інвестиційного забезпечення модернізації основного капіталу сфери лісогосподарування. Зокрема вони встановили, що в останнє десятиліття у динаміці капітальних видатків у придбання виробничого обладнання не спостерігається висхідної тенденції, що пов'язано з обмеженістю внутрішніх джерел інвестування та надмірною звуженістю зовнішніх джерел фінансово-інвестиційного забезпечення відтворення основних лісогосподарських та лісоохоронних засобів [9]. Виходячи з основних трендів інвестиційної діяльності у лісовому господарстві передових країн світу, можна стверджувати, що диверсифікація інвестиційних потоків у модернізацію та реконструкцію основного капіталу лісогосподарських виробництв та застосування сучасних інноваційних технологій лісовідновлення та хорони і захисту лісів уможливиться за рахунок урізноманітнення методів державної фінансової підтримки, залучення приватних інвестицій, а також акумуляції коштів від комерціалізації екосистемних послуг. Вагомим детермінантом диверсифікації інвестиційного забезпечення відтворення основних лісогосподарських та лісоохоронних засобів виступає створення інституційних засад та відповідних механізмів отримання міжнародної допомоги у відтворення та збереження лісового біорізноманіття.

Розглядаючи альтернативні варіанти розроблення інституційних засад та економічних механізмів активізації інвестиційних процесів у лісовому господарстві України, треба виходити з того, що спільною рисою всіх розглянутих наукових підходів є констатація того, що вітчизняна модель інвестиційного забезпечення

ня розширеного відтворення та господарсько-го освоєння лісоресурсного потенціалу, а також модернізації мережі об'єктів лісогосподарської інфраструктури успадкувала значну кількість рудиментів командно-адміністративної системи і характеризується надмірною уніфікованістю форм та методів інвестування.

Незважаючи на певні позитивні інституційні трансформації, зокрема корпоратизацію лісового сектора через створення ДП "Ліси України" на базі постійних лісокористувачів державної форми власності та прискорення темпів цифрової трансформації, інвестиційний дефіцит у галузі залишається невирішеною проблемою. Подолання такого дефіциту потребує не лише нарощення обсягів фінансування, але й принципових змін в інституційній архітектоніці регулювання інвестиційного процесу у сфері лісогосподарювання — розроблення сприятливих інституційних засад, розбудови ринкової інфраструктури інвестування лісогосподарських та лісоохоронних проєктів, активізації процесів залучення зовнішніх інвестицій та впровадження механізмів "зеленого" фінансування у різноманітні фази лісопродуктових ланцюгів.

ЦІЛІ СТАТТІ

Метою статті є розроблення інституційних засад та формування механізмів активізації інвестиційних процесів у лісовому господарстві України, виходячи з кращих іноземних практик інвестиційного забезпечення збереження та відтворення лісового біорізноманіття, а також модернізації основних лісогосподарських та лісоохоронних засобів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

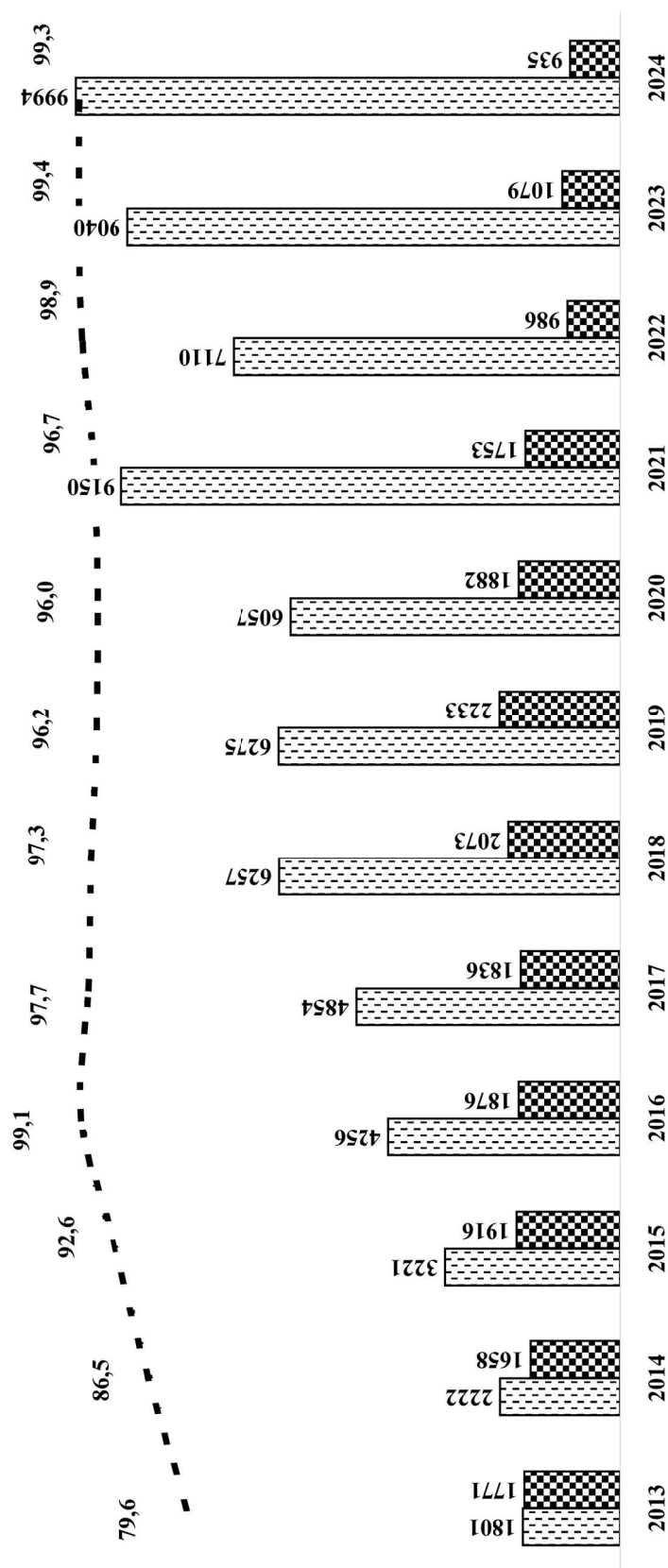
Недостатні темпи відтворення основного капіталу лісогосподарських виробництв великою мірою зумовлені млявим характером інвестиційної діяльності у державному лісовому секторі України. Хоча у динаміці фактичних капітальних видатків по лісовому і мисливському господарству в державному лісовому секторі спостерігається в цілому висхідний тренд, у реальному вимірі — має місце низхідна тенденція [5]. Великою мірою на позитивний тренд фінансування капітальних видатків по лісовому та мисливському господарству справили інфляційно-девальваційні процеси, а не реальні зрушення у динаміці та структурі інвестиційного забезпечення відтворення основного капіталу у державному лісовому секторі.

Спектр джерел та методів інвестиційного забезпечення лісового господарства України є одним із ключових детермінантів, що визначає інтенсивність інвестиційних процесів у лісопродуктових ланцюгах, здатність суб'єктів лісогосподарського підприємництва до впровадження процесних та продуктових інновацій та підтримання належного рівня еколого-економічної ефективності лісогосподарської діяльності [6; 8]. В умовах перманентного бюджетного недофінансування процесів лісовідновлення, охорони та захисту лісів особливого значення набуває питання нарощення та ефективного використання власних коштів суб'єктів лісогосподарського підприємництва. З цієї метою необхідно простежити динаміку цих коштів у номінальному та реальному вимірі, а також оцінити питому вагу власних коштів постійних лісокористувачів у загальному обсязі фінансування державного лісового сектора протягом 2013—2024 років.

Насамперед потрібно звернути увагу на стійку тенденцію зростання номінальних обсягів власних коштів державного лісового сектора України. Якщо у 2013 році цей показник становив 1 801 млн грн, то вже у 2024 році він досяг позначки 9 994 млн грн, що свідчить про п'ятикратне збільшення у грошовому вираженні. Таке зростання, на перший погляд, може справляти враження суттєвого нарощення фінансового потенціалу державного лісового сектора, однак поглиблений аналіз із урахуванням інфляційного чинника та порівняння цін демонструє принципово іншу картину (рис. 1).

Упродовж 2013—2019 років спостерігалася відносно рівномірна висхідна динаміка: 1 801 млн грн (2013 рік), 2 222 млн грн (2014 рік), 3 221 млн грн (2015 рік), 4 256 млн грн (2016 рік), 4 854 млн грн (2017 рік), 6 257 млн грн (2018 рік), 6 275 млн грн (2019 рік). Варто відзначити, що у 2019—2020 роках відбулося незначне зниження суми власних коштів державних лісових господарств, котрі спрямовувалися на фінансування потреб лісового та мисливського господарства — з 6 275 до 6 057 млн грн, що може бути пов'язане з негативним впливом пандемії COVID-19 на ділову активність і динаміку лісогосподарські операції в цілому [7].

Починаючи з 2021 року відновилося зростання: 9 150 млн грн (2021 рік), 7 110 млн грн (2022 рік), 9 040 млн грн (2023 рік), 9 994 млн грн (2024 рік). Різкий стрибок у 2021 році та наступне падіння у 2022 році є характерним відображенням нестабільності, пов'язаної з початком повномасштабного військового вторгнення на територію України російських загарбників [14].

Власні кошти лісових господарств, які функціонують в системі Держлісгосп України, на ведення лісового господарства у 2013-2024 рр., млн грн

Власні кошти лісових господарств, які функціонують в системі Держлісгосп України, на ведення лісового господарства у 2013-2024 рр. у порівнянні з цінами на початок 2013 року, млн грн

Питома вага власних коштів постійних лісокористувачів у фінансуванні лісового господарства, %

Рис. 1. Динаміка власних коштів лісових господарств (державного лісового сектора України), які спрямовувалися на ведення лісового господарства у 2013–2024 роках

Джерело: розраховано за даними Державного агентства лісових ресурсів України.

Набагато більш показовою для оцінки реального стану фінансового забезпечення державного лісового сектора є динаміка власних коштів у фінансуванні лісового господарства у порівнянних цінах на початок 2013 року (авт.: сума коштів у фінансуванні лісового господарства у порівнянних цінах на початок 2013 року розраховувалася шляхом ділення фактичних показників за відповідний рік на кумулятивний індекс цін виробників промислової продукції). Цей ряд даних дозволяє елімінувати вплив інфляції та отримати об'єктивне уявлення про реальні зміни в інвестиційних можливостях суб'єктів лісогосподарського підприємництва державної форми власності.

У 2013 році номінальний і реальний показники збігалися та становили 1 771 млн грн. Уже у 2014 році реальне значення — 1 658 млн грн — виявилось нижчим за номінальне (2 222 млн грн), що є квінтесенцією початку інфляційних процесів, пов'язаних із розкручуванням маховика економічної кризи, девальвацією гривні та політичною нестабільністю в країні. Упродовж 2014—2019 років реальні показники зростали: 1 916 млн грн (2015 рік), 1 876 млн грн (2016 рік), 1 836 млн грн (2017 рік), 2 073 млн грн (2018 рік), 2 233 млн грн (2019 рік). Пік реального значення за весь досліджуваний період було досягнуто саме у 2019 році — 2 233 млн грн.

Водночас після 2019 року розпочалося стійке зниження реальних обсягів власних коштів, які спрямовувалися на фінансування потреб лісового господарства: 1 882 млн грн (2020 рік), 1 753 млн грн (2021 рік), і значне падіння до 986 млн грн у 2022 році — тобто майже вдвічі порівняно з попереднім роком. Це найнижчий реальний показник за весь аналізований період, що яскраво демонструє руйнівний вплив повномасштабної війни на фінансово-економічний стан державного лісового сектора національного господарства. У 2023 році відбулося певне відновлення висхідної тенденції до 1 079 млн грн, а у 2024 році — знову спостерігалось падіння до 935 млн грн.

Таким чином, незважаючи на номінальне зростання показника до майже 10 млрд грн, у реальному вимірі власні кошти лісових господарств у 2024 році виявилися майже вдвічі меншими, порівняно з базовим 2013 роком. Це є прямим свідченням глибокої інституційної, системної та структурної кризи в інвестиційно-забезпеченні державного лісового сектора, що вимагає розроблення інституційних засад та механізмів диверсифікації джерел, методів та способів інвестування лісогосподарських та лісоохоронних проєктів.

Наявний розрив між номінальною та реальною динамікою власних коштів суб'єктів лісогосподарської діяльності державної форми власності, які спрямовуються на потреби лісового господарства, є типовим явищем для національних економік, що переживають системні кризи. У лісовому господарстві це означає, що попри фінансову стабільність в поточних цінах, реальна здатність постійних лісокористувачів інвестувати у відновлення та розвиток лісового фонду, закупівлю сучасної лісогосподарської техніки та виробничого обладнання, а також у підготовку кадрів невинно знижується [13]. Це безпосередньо впливає на інвестиційний клімат у державному лісовому секторі та знижує привабливість лісового господарства як об'єкта для залучення вітчизняного та зарубіжного приватного капіталу.

Не менш важливим аналітичним індикатором є динаміка питомої ваги власних коштів постійних лісокористувачів у сукупному фінансуванні лісового господарства України. Цей показник відображає рівень самодостатності державного лісового сектора та ступінь його залежності від бюджетного фінансування.

У 2013 році питома вага власних коштів становила 79,6%, що вже тоді свідчило про переважачу роль самофінансування у державному лісовому секторі. Упродовж 2014–2016 років відбувалося стрімке зростання цього показника: 86,5% (2014 рік), 92,6% (2015 рік), 99,1% (2016 рік). Досягнення позначки 99,1% у 2016 році фактично означало повний перехід державного лісового сектора на самофінансування — бюджетні кошти в цей період забезпечували лише символічну частку у загальному фінансуванні [11; 13]. Це стало прямим наслідком бюджетної консолідації та скорочення державних видатків на лісове господарство в умовах економічної кризи та реформування державних фінансів, ініційованого під впливом програм МВФ.

Починаючи з 2017 року показник залишається стабільно високим у діапазоні 96–99,4%: 97,7% (2017 рік), 97,3% (2018 рік), 96,2% (2019 рік), 96,0% (2020 рік), 96,7% (2021 рік), 98,9% (2022 рік), 99,4% (2023 рік), 99,3% (2024 рік). Така стабільність на рівні, близькому до 100%, свідчить про те, що лісове господарство України фактично фінансується за рахунок власних коштів і практично є відсутньою прямою бюджетною підтримкою [9]. З одного боку, це може розглядатися як ознака господарської самостійності та комерційної ефективності суб'єктів лісогосподарського підприємництва державної форми власності. З іншого боку,

відсутність належного державного фінансування процесів лісовідновлення є серйозною системною проблемою досягнення цілей кліматичної нейтральності.

Слід підкреслити, що у 2022 році, коли реальний обсяг власних коштів впав до мінімального рівня в 986 млн грн, питома вага власного фінансування все одно залишалася на рівні 98,9%. Це означає, що навіть в умовах різкого скорочення реальних ресурсів державний лісовий сектор продовжував фінансувати себе самостійно, не отримуючи суттєвої бюджетної підтримки від держави. Така ситуація є вкрай небезпечною з точки зору розширеного відтворення лісоресурсного потенціалу та інвестиційного розвитку лісопродуктових ланцюгів [4; 5; 8].

Результати проведеного аналізу фінансування потреб лісового господарства за рахунок власних коштів постійних лісокористувачів у контексті активізації інвестиційних процесів у лісовому господарстві України дозволяє зробити кілька принципово важливих висновків щодо удосконалення інституційного середовища та розроблення механізмів залучення зовнішніх інвестицій.

Виходячи з наявного інституційного середовища інвестиційної діяльності у сфері лісогосподарювання, ключовим елементом нарощення інвестиційного забезпечення державного лісового сектора є збільшення обсягів інвестування за рахунок внутрішніх джерел, що стане можливим за умови перегляду пріоритетів фінансового регулювання лісогосподарювання — перенесення податкового тягаря з рентних доходів та доданої вартості на результати господарського освоєння екосистемних послуг [1; 2; 12]. Внутрішні джерела інвестиційного забезпечення відтворення основного капіталу лісового господарства, виходячи з глобальних трендів фінансування відтворення та збереження лісового біорізноманіття, мають доповнюватися інструментами "зеленого" банківського кредитування, емісією муніципальних "зелених" запозичень та методами проєктного фінансування в межах декарбонізації економіки [3].

Незважаючи на номінальне зростання власних коштів у п'ять разів протягом 2013—2024 років, у реальному вимірі відбулося їх суттєве скорочення, особливо у 2022—2024 роках на тлі повномасштабної війни. Стабільно висока питома вага власного фінансування на рівні 96—99% свідчить не стільки про фінансову міць державного лісового сектора, скільки про фактичну відмову держави від її належної підтримки. Зазначені тенденції формують несприятливе інституційне середовище для залучення інвес-

тицій у лісове господарство та потребують системних реформ у сферах державної фінансової підтримки, формування механізмів залучення приватного капіталу та монетизації екосистемних послуг лісових екосистем.

У даній ситуації активізація інвестиційних процесів у лісовому господарстві України потребує удосконалення інституційних засад укладання угод публічно-приватного партнерства між суб'єктами лісогосподарської діяльності (публічний партнер) та суб'єктами приватного підприємництва (приватний партнер).

Такі партнерства доцільно створювати в частині розширення масштабів агролісомеліоративних заходів, зокрема відновлення захисних лісосмуг: тобто суб'єкти аграрного бізнесу фінансують діяльність спеціалізованих підрозділів лісогосподарської діяльності в частині здійснення агролісомеліоративних заходів задля упередження проявів водної та вітрової ерозії і тим самим підвищення врожайності сільськогосподарських культур.

Інституціоналізація такого роду партнерств, з однієї сторони, забезпечує реалізацію пріоритетів міжнародних природоохоронних конвенцій, а з іншої сторони забезпечує диверсифікацію джерел надходжень фінансових ресурсів у державний лісовий сектор, що підвищує інвестиційну спроможність даного сектора національного господарства.

Також пріоритетним напрямом активізації інвестиційних процесів у лісовому господарстві України є диверсифікації джерел інвестиційного забезпечення відтворення основного капіталу за рахунок залучення приватних інвестицій у розбудову інфраструктури рекреаційного лісокористування, що дасть можливість підвищити рівень монетизації екосистемних послуг, які продукуються лісовими біогеоценозами.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження показали, що у державному лісовому секторі України потреби лісового господарства в останні роки майже на 100% фінансуються за рахунок власних коштів постійних лісокористувачів. Водночас у 2013—2024 роках висхідна тенденція спостерігається лише у динаміці фактичної величини власних коштів суб'єктів лісогосподарського підприємництва державної форми власності, які спрямовуються на фінансування лісогосподарських та лісоохоронних проєктів. У динаміці даного показника у порівнянних цінах на початок 2013 року висхідного тренду не спостерігається, що свідчить про звуження внутрішніх можливос-

тей інвестиційного забезпечення потреб нарощення та модернізації основного капіталу лісового господарства у державному лісовому секторі України. Така ситуація вимагає активізації інвестиційних процесів через диверсифікацію джерел, методів та способів інвестиційного забезпечення будівництва, оновлення, модернізації та реконструкції основних лісгосподарських та лісоохоронних засобів. Тобто відсутність прямого бюджетного фінансування має компенсуватися за рахунок залучення зовнішніх інвестицій, в першу чергу через реалізацію угод публічно-приватного партнерства. Тому необхідним є розроблення інституційних засад укладання угод публічно-приватного партнерства у лісовому господарстві через внесення відповідних змін у законодавчі та підзаконні акти, які здадуть можливість чітко ідентифікувати ті види лісгосподарської діяльності, де можуть здійснюватися товарно-грошові відносини між державним та приватним партнером. В першу чергу, необхідно розробити механізми реалізації угод публічно-приватного партнерства у сфері агролісомеліорації (створення захисних лісосмуг) та рекреаційного лісокористування, щоб підвищити рівень монетизації екосистемних послуг лісів та забезпечити більш комплексне використання лісоресурсного потенціалу.

Література:

1. Бардась В.М. Удосконалення фіскально-го регулювання природокористування. Дис.... канд. екон. наук. 08.00.06. ЛНТУ. Луцьк, 2014. 203 с.
2. Голян В., Марчук Ю., Погуляйко Ю., Матрунчик Д., Дзюбенко О. Формування сучасної моделі фіскального регулювання лісгосподарювання як важлива передумова інноваційної трансформації лісового сектора України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. Том 3 (56). С. 139—155. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.3.56.2024.4406>
3. Голян В., Ткачук В., Коробка Р., Костюк Т., Погуляйко Ю., Бардась В. Фінансово-інвестиційні виміри модернізації екологічної інфраструктури в Україні: воєнні, євроінтеграційні та децентралізаційні виклики. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2025. Том 4 (63). С. 391—418. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.4.63.2025.4888>
4. Голян В.А., Бардась В.М., Голян В.М. Інвестиційний вимір модернізації основного капіталу лісового господарства України в системі еколого-економічних координат. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 80. [Електронний ресурс]. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-40>
5. Голян В.А., Коробка Р.В., Бардась В.М. Інвестиційне забезпечення діяльності сектору державних лісових господарств України в умовах воєнних, енергетичних та децентралізаційних викликів. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 79. [Електронний ресурс]. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-128>
6. Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. *Економіка природокористування*. Підручник. К. "Кондор", 2009. 465 с.
7. Державне агентство лісових ресурсів України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. URL: <https://darg.gov.ua>
8. Карпук А.І., Голян В.А., Буценко Р.А. Відтворення основного капіталу лісового господарства в умовах цифровізації, євроінтеграції та децентралізації: еколого-економічні аспекти. *Бізнес Інформ*. 2023. № 5. С. 113—120.
9. Марчук Ю.М., Демидюк С.М., Аксаїтов Р.Ш., Доценко Т.Г. Фінансово-інвестиційне забезпечення модернізації основного капіталу лісового господарства: диверсифікація джерел та методів. *Академічні візії*. 2023. Випуск 23. [Електронний ресурс]. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/532/485>
10. Марчук Ю.М., Карпук А.І., Дзюбенко О.М., Буценко Р.А. Інвестування модернізації основного капіталу лісового сектора як складова фінансово-економічного механізму лісгосподарювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 21. С. 24—35.
11. Синякевич І.М. *Інструменти екополітики: теорія і практика*. Львів. ЗУКЦ, 2003. 188 с.
12. Соловій І.П., Лесюк Г.М. Роль лісового сектору України в національному плані повоєнного відновлення і Європейському зеленому курсі: попередній аналіз. *Економіка України*. 2024. № 8 (753). С. 88—104.
13. Торосов А.С., Зуєв Є.С., Харченко Ю.В. Удосконалення фінансової системи лісової галузі. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2017. № 2. С. 110—115.
14. Які зміни очікують на лісове господарство України. *Rayon.in.ua*. 20 липня 2022. [Електронний ресурс]. URL: <https://eco.rayon.in.ua/news/530637-yaki-zmini-ochikuyut-na-lisove-gospodarstvo-ukraini>

References:

1. Bardas', V.M. (2014), "Improving fiscal regulation of nature use", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, LNTU, Luts'k, Ukraine.
2. Holian, V. Marchuk, Yu. Pohulijakko, Yu. Matrunchyk, D. and Dziubenko O. (2024), "For-

mation of a modern model of fiscal regulation of forestry as an important prerequisite for innovative transformation of the forest sector of Ukraine", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 3 (56), pp. 139—155. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.56.2024.4406>

3. Holian, V., Tkachuk, V., Korobka, R., Kostiuk, T., Pohulijko, Yu. and Bardas', V. (2025), "Financial and investment dimensions of environmental infrastructure modernization in Ukraine: military, European integration and decentralization challenges", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 4 (63), pp. 391—418. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.63.2025.4888>

4. Holian, V.A., Bardas', V.M. and Holian, V.M. (2025), "Investment dimension of modernization of fixed capital of forestry of Ukraine in the system of ecological and economic coordinates", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 80. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-40>

5. Holian, V.A., Korobka, R.V. and Bardas', V.M. (2025), "Investment support of the activity of the state forestry sector of Ukraine in conditions of military, energy and decentralization challenges", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 79. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-128>

6. Danylyshyn, B.M. Khvesyk, M.A. and Holian, V.A. (2009), *Ekonomika pryrodokorystuvannia* [Economics of nature use], Kondor, Kyiv, Ukraine.

7. State Forest Resources Agency of Ukraine (2026), available at: <https://darg.gov.ua> (Accessed 10 April 2026).

8. Karpuk, A.I., Holian, V.A. and Butsenko, R.A. (2023), "Reproduction of fixed capital in forestry in the context of digitalization, European integration and decentralization: ecological and economic aspects", *Biznes Inform*, vol. 5, pp. 113—120.

9. Marchuk, Yu.M., Demydiuk, S.M., Aksaitov, R.Sh. and Dotsenko, T.H. (2023), "Financial and investment support for the modernization of fixed capital in forestry: diversification of sources and methods", *Akademichni vizii*, vol. 23, available at: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/532/485> (Accessed 10 April 2026).

10. Marchuk, Yu.M., Karpuk, A.I., Dziubenko, O.M. and Butsenko, R.A. (2022), "Investment in the modernization of fixed capital in the forest sector as a component of the financial and economic mechanism of forest management", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 21, pp. 24—35.

11. Syniakevych, I.M. (2003), *Instrumenty ekopolityky: teoriia i praktyka* [Environmental

Policy Tools: Theory and Practice], ZUKTs, L'viv, Ukraine.

12. Solovij, I.P. and Lesiuk, H.M. (2024), "The Role of Ukraine's Forest Sector in the National Post-War Recovery Plan and the European Green Deal: Preliminary Analysis", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 8 (753), pp. 88—104.

13. Torosov, A.S., Zuiev, Ye.S. and Kharchenko, Yu.V. (2017), "Improving the Financial System of the Forest Industry", *Visnyk KhNAU. Seriya: Ekonomichni nauky*, vol. 2, pp. 110—115.

14. Rayon.in.ua (2022), "What Changes Await Ukraine's Forestry", available at: <https://eco.rayon.in.ua/news/530637-yaki-zmini-ochikuyut-na-lisove-gospodarstvo-ukraini> (Accessed 10 April 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 18.04.26

Процеженовано / Revised: 29.04.26

Дата публікації / Published: 12.05.26

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України
№ 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292